

Omgaan met pesten op het Auris College Rotterdam

Pestprotocol

FOKKE & SUKKE
ZIJN ECHT VERANDERD

FIJN HÈ,
DAT WE JE AL
TWEË DAGEN NIET
MEER PESTEN!?

DAT VIND
JIJ TOCH
FIJN?

januari 2014

Auteurs:

Karin van Lier, Anne Stijn van Nes, Gineke Schepers, Audrey de Vries

Voorwoord

Het Auris College Rotterdam ziet de leerling als een individu met een eigen persoonlijkheid die behoefte heeft aan een eigen aanpak en leerweg.

Om dit te bereiken, streven wij naar openheid, respect, vertrouwen en een goede communicatie. Je veilig voelen is een grote voorwaarde om tot leren te komen. Het Auris College Rotterdam wil leerlingen een veilig pedagogisch klimaat bieden waarin de leerlingen zich in alle opzichten goed kunnen ontwikkelen en waarin het behalen van goede leerprestaties mogelijk is. Voor een veilige leeromgeving is het noodzakelijk dat ouders, leerlingen en personeel de uitgangspunten en de regels van de school respecteren en naleven. Daarnaast moet een optimale leer- en werkomgeving bijdragen aan het goed functioneren van leerlingen en personeel.

Pesten betekent dat iemands grenzen overschreden worden en dat past niet in een prettig en veilig klimaat voor iedereen. Het is daarom van groot belang dat pesten gesignaleerd wordt en aangepakt wordt.

Het protocol is geschreven voor de leerlingen, ouders en de medewerkers van de school. Het beschrijft het beleid van de school ten aanzien van pesten. Het is verbonden met het algemene schoolbeleid zoals dat beschreven staat in de schoolgids en het schoolplan. Ook sluit het aan bij het beleid rondom leerlingenzorg, ongewenst gedrag en strafbeleid in de vorm van schorsen, berispen.

Het beschrijft wat we onder pesten verstaan, hoe pesten voorkomen kan worden en wat de aanpak van de school is als er gepest wordt.

Dit protocol geldt voor alle leerlingen en medewerkers van alle leerroutes en leerjaren binnen het Auris College Rotterdam.

Het protocol is opgesteld door zorgcoördinatoren (Anne Stijn van Nes, Gineke Schepers, Audrey de Vries) en een docent gespecialiseerd in gedragsproblemen (Karin van Lier).

We zien dit protocol in zekere zin als groeidocument. Dit is de basis waarmee we aan de slag gaan. In de komende maanden en jaren zullen we zeker steeds beter ontdekken wat we nog meer kunnen doen. Dit zullen we in nieuwe versies van het pestprotocol opnemen.

Anne Stijn van Nes
januari 2014

Inhoudsopgave

Voorwoord.....	2
Aandacht voor pestgedrag	4
Uitgangspunten	5
Definities pesten / plagen	6
Groepsdynamiek bij pesten	7
Vormen van pesten	8
Gevolgen van pesten.....	9
Preventieve maatregelen.....	10
Pedagogisch klimaat optimaliseren.....	10
Vertrouwenspersoon.....	11
Lesaanbod	11
Beeldmateriaal over pesten in de klas	13
Stappenplan bij melding van pesten	15
Melden van pestgedrag.....	15
Stappenplan na melding van pesten	15
Gespreksvoering bij pesten	17
Herstelrecht.....	17
Digitaal pesten.....	20
Wat kan een leerling doen om digitaal pesten te voorkomen?	20
Wat kan een leerling tegen digitaal pesten doen?.....	20
Wat kan een docent tegen digitaal pesten doen?	21
Stappenplan bij melding van digitaal pesten	21
Mediawijsheid van het personeel	21
Bijlagen	22
Bijlage 1: Contactgegevens melden van pesten.....	23
Bijlage 2: Inventarisatie formulier bij pesten	24
Bijlage 3: Voorbeeld non-contract	25
Bijlage 4: Leeg non-contract.....	26
Bijlage 5: Stappenplan omgaan met pesten.....	27
Bijlage 6: Vragen die als basis gelden voor herstelgerichte gespreksvoering.....	28
Bijlage 7: Wat kan ik doen om de relatie te herstellen?	29
Bijlage 8: Handleiding 'omgaan met pesten' voor ouders	30
Bijlage 9: Implementatie pestprotocol ACR	32

Aandacht voor pestgedrag

In alle lagen van onze samenleving wordt gepest. Pesten gebeurt bij kinderen, jongeren maar ook tussen volwassenen. Thuis, op school, maar ook op de werkvloer en op straat wordt gepest.

Het Auris College Rotterdam wil de leerlingen een veilig pedagogisch klimaat bieden, waarin zij zich harmonieus en op een prettige wijze kunnen ontwikkelen.

Het komt voor dat een leerling door andere leerlingen wordt gepest. Dit protocol beschrijft de wijze waarop we het pestgedrag van leerlingen in voorkomende gevallen benaderen. Ook beschrijft het wat het Auris College doet om pesten te voorkomen.

Een onderwijsprotocol tegen pesten probeert door samenwerking het probleem van het pestgedrag bij leerlingen aan te pakken. Hiermee wil onze school het geluk, het welzijn en de toekomstverwachting van de leerlingen verbeteren.

Het protocol richt zich daarbij op:

- Gezamenlijk oplossen van het probleem door iedereen die ermee te maken heeft bewust te maken van en te betrekken bij het probleem en samen een oplossing te vinden. De pester heeft de verantwoordelijkheid actief te laten zien, dat hij ander gedrag gaat vertonen.
- Als de pester niet mee wil werken of in het herhaling valt, volgen er sancties vanuit de schoolleiding.

Uitgangspunten

De opdracht van het Auris College Rotterdam (missie):

'Het Auris College Rotterdam wil de leerlingen, optimaal rekening houdend met mogelijkheden en beperkingen, zodanig onderwijzen en begeleiden, dat zij zo zelfstandig mogelijk hun weg zullen kunnen vinden in de maatschappij.'

Uitgewerkt betekent dit:

Onderwijs verzorgen aan leerlingen met een indicatie voor cluster-2 onderwijs van 12 tot 20 jaar van elke geloofs-, levensbeschouwelijke en maatschappelijke overtuiging. Tot de cluster-2-criteria behoren de volgende beperkingen: doof, slechthorend, ernstige spraak-/taalmoeilijkheden en autisme.

Rekening houden met mogelijkheden en beperkingen betekent heldere communicatie met leerlingen en ouders, gedegen inschatting van de onderwijsbeperkingen ten gevolge van handicaps, goede individuele handelingsplanning, aanpassingen in inrichting van de school en het onderwijsaanbod en specifieke begeleiding en zorg.

Zelfstandigheid betekent waar mogelijk de grootst mogelijke zelfredzaamheid bezitten en een startkwalificatie verwerven voor de arbeidsmarkt, beroepsonderwijs of regulier voortgezet onderwijs. Het Auris College Rotterdam wil de brug vormen voor de gehandicapte jongvolwassene naar de meest geschikte plaats in de maatschappij.

Leerlingen binnen de Koninklijke Auris Groep hebben problemen met communiceren. Dit bemoeilijkt het aangaan en onderhouden van relaties. De medewerkers zetten tal van communicatiemiddelen en pedagogische kwaliteiten in om de leerlingen te leren communiceren.

In de puberteit gaat de leerling beseffen, dat het 'anders zijn' consequenties heeft voor de toekomst. Dit brengt extra problemen met zich mee. De school streeft er in het onderwijs- en zorgaanbod naar, dat het zelfvertrouwen van de leerling wordt versterkt, dat hij inzicht krijgt in de beperkingen van de handicap en dat hij daarmee leert omgaan.

Het Auris College Rotterdam wil een veilige omgeving zijn, waarin jongvolwassenen en personeelsleden zich kunnen ontwikkelen.

Deze uitgangspunten sluiten aan bij het belang van een goed handelingsplan gericht op pesten.

- Het Auris College Rotterdam vindt de sociaal-emotionele ontwikkeling van de leerlingen erg belangrijk. Het respectvol omgaan met elkaar en het accepteren dat iedereen uniek is, vormen hierbij de uitgangspunten.
- De school wil voor alle leerlingen, die de school bezoeken, een veilige school zijn. Dit brengt met zich mee dat wij expliciet stelling nemen tegen pestgedrag en concrete maatregelen nemen wanneer wij pestgedrag signaleren of gemeld krijgen.
- Pesten is een wezenlijk en groot probleem. Indien dit probleem niet snel opgelost wordt, heeft dat verregaande gevolgen voor de sociaal-emotionele ontwikkeling van de gepeste leerling.

Definities pesten / plagen

Pesten

We spreken van pestgedrag als een leerling is overgeleverd aan het negatieve gedrag van één of meerdere leerlingen. Er is geen sprake van balans tussen de betreffende leerlingen.

Typisch negatief gedrag is:

- treiteren, belachelijk maken, kleineren, bespotten, uitschelden;
- bedreigen;
- van de groep buitensluiten, tot zondebok maken;
- slaan, duwen, knijpen, met voorwerpen bekogelen;
- spullen verstoppen, afpakken of beschadigen.

Pesten gebeurt vanuit overheersing, is systematisch en dwingt leerlingen in een bepaalde rol. Het belemmert zowel de pester als de gepeste leerling in zijn gezonde ontwikkeling.

Plagen

We spreken over plagen wanneer leerlingen min of meer aan elkaar gewaagd zijn. Het vertoonde gedrag is onschuldig en nodigt uit tot een reactie van een zelfde soort. Het gaat dan om een spel, dat door geen van de betrokkenen als bedreigend of echt vervelend wordt ervaren.

Plagen is niet systematisch maar incidenteel en gebeurt in tegenstelling tot pesten op basis van gelijkwaardigheid. Plagen heeft in principe geen nadelige gevolgen voor degene die het ondergaat.

Er is eerder sprake van een pedagogische waarde: door elkaar eens uit te dagen, leren kinderen heel goed om met allerlei conflicten om te gaan. Dat is een vaardigheid die hen later in hun leven van pas komt bij conflicthantering.

Digitaal pesten

Als gevolg van technologische ontwikkelingen worden er veel nieuwe producten gebruikt, zoals internet, e-mail en de mobiele telefoon. Deze bieden voor- en nadelen.

Een van de nadelen is dat ze gebruikt kunnen worden door pesters om hun slachtoffers nog meer lastig te vallen. Het digitaal pesten verschilt in bepaalde opzichten van het "traditionele" pesten, omdat het op afstand kan, anoniem en non-stop.

Groepsdynamiek bij pesten

Bij pesten zijn altijd meerdere personen betrokken, er is sprake van een groepsdynamiek die het pesten kan verergeren of juist verminderen.

Pesten is een goed bewaard groepsgeheim: (bijna) iedere leerling weet dat in de groep wordt gepest, toch durft niemand het aan docent of ouder te vertellen. Docenten en ouders weten dus ook vaak niet dat er in de groep wordt gepest. En zien ze ongewenst gedrag, dan wordt het lang niet altijd als pesten geïnterpreteerd.

Leerlingen die gepest worden, zijn over het algemeen lichamelijk zwakker, angstig, rustig en passief. Het hebben van weinig zelfvertrouwen en een negatief zelfbeeld sluit hierbij aan. Deze karaktereigenschappen kunnen zowel oorzaak als gevolg van het pesten zijn. Door deze karaktereigenschappen vallen deze leerlingen vaak net buiten de groep. Dit is een kwetsbare positie waar andere leerlingen gebruik van maken.

Binnen een groep is vaak een leider aanwezig, een populaire leerling. Deze is de aanvoerder van zijn klasgenoten. Door het pestgedrag demonstreert hij zijn macht en is hij toonaangevend voor het pesten. Hij is het voorbeeld. Door deze voorbeeldfunctie wordt pestgedrag vaak overgenomen door andere groepsgenoten. Ze imiteren het pestgedrag en beginnen zelf te pesten. Dit doen ze om bij hun leider in de smaak te vallen.

Klasgenoten weten vaak haarfijn dat er gepest wordt en hoe er gepest wordt. Er wordt naar gekeken zonder in te grijpen. Een aantal van hen vindt pesten leuk, anderen zijn bang. Ze bemoeien zich er niet mee, mede uit angst zelf slachtoffer van pestgedrag te worden. De groepsdruk is groot.

Wanneer leerlingen worden gepest, durven ze in de meeste gevallen niet aan de docenten of aan hun ouders te vertellen dat hen dit overkomt. Ze zijn bang dat hun ouders naar school gaan, het aan de mentor/mentrix vertellen en dat deze het verkeerd aanpakt. Ze schamen zich vaak dat hen dit overkomt. Soms denken ze dat ze het gedrag van de pester zelf hebben uitgelokt en het dus verdienen gepest te worden.

Het pesten en de bijbehorende groepsdynamiek wordt regelmatig niet door volwassenen opgemerkt. De groep weet het goed te organiseren om dit buiten het oog van volwassenen te houden.

Vormen van pesten

Met woorden: vernederen, belachelijk maken, schelden, dreigen, met bijnamen aanspreken, gemene briefjes, digitaal pesten (ongewenste sms'jes/apps/tweets sturen, via mail of chatprogramma's/facebook opmerkingen verspreiden).

Lichamelijk: trekken aan kleding, duwen en sjoeren, schoppen en slaan, krabben en aan haren trekken
wapens gebruiken.

Achtervolgen: opjagen en achterna lopen in de val laten lopen, klem zetten of rijden opsluiten.

Uitsluiting: doodzwijgen en negeren, uitsluiten van feestjes of bij groepsopdrachten

Stelen en vernielen: afpakken van kledingstukken, schooltas, schoolspullen, kliederen op boeken, banden lek prikken, fiets beschadigen.

Afpersing: dwingen om geld of spullen af te geven, het afdwingen om iets voor de pestende leerling te doen.

Gevolgen van pesten

De gevolgen voor de gepeste jongere hangen af van de aard van de pesterijen, de duur ervan en de persoon (de ene jongere kan er beter tegen dan de andere).

Wanneer jongeren gedurende lange tijd gepest worden, raakt dit hun persoonlijkheidsstructuur. Ze gaan zich minderwaardig voelen. Ze sluiten zich af. De spanningen kunnen zich uiten in lichamelijke klachten (buik- en hoofdpijn, bedplassen). Er kan schoolverzuim ontstaan. Ook kunnen leerproblemen ontstaan. Andere mogelijke gevolgen zijn faalangst, wantrouwen, zich snel laten overdonderen, geen leidende functie ambiëren, moeilijk relaties aangaan, menen zich onderdanig te moeten gedragen, psychische moeilijkheden, zelfmoord.

De leerlingen die zelf pesten of zien dat er gepest wordt, vinden het vaak moeilijk om op een andere wijze contacten te leggen. Zij moeten leren hoe dit anders kan.

Leerlingen die zich bewust zijn van de groepsdynamiek en pestgedrag, voelen zich vaak schuldig, maar weten vaak onvoldoende hoe ze hiermee om moeten gaan. De gemakkelijkste weg is dan zwijgen en het patroon niet doorbreken.

Preventieve maatregelen

Op welke wijze wordt er op onze school gewerkt aan het voorkomen van pestgedrag?

Pedagogisch klimaat optimaliseren

Het scheppen van een zo optimaal mogelijk pedagogisch klimaat waarin we de leerlingen trainen om zelfoplossend mee te denken.

- Het geven van een goed voorbeeld door leraren is van groot belang. Er wordt minder gepest in een klimaat waar duidelijkheid heerst over de omgang met elkaar, waar verschillen worden aanvaard en waar ruzies niet met geweld worden opgelost maar uitgesproken.
- Het bieden van structuur en veiligheid doordat leraren aanwezig zijn bij leswisselingen en pauzes.
- Het werken aan een goede sfeer in de groep door een positieve benadering van de leraar naar de leerlingen en van leerlingen onderling.
- Het niet accepteren van agressief gedrag. Leraren nemen duidelijk stelling tegen dergelijke gedragingen. Leerlingen laten meepraten bij conflicten.
- Het zorgen voor een goede samenwerking en een goede communicatie tussen school en ouders. Bij problemen met betrekking tot pesten zal de school haar verantwoordelijkheid nemen en overleg voeren met de ouders. De ouders kunnen informatie en suggesties geven en ondersteunen bij voorkeur de aanpak van de school.
- Er op toezien dat de algemene afspraken en regels die op school gelden worden nageleefd. Deze afspraken/regels worden zowel in het team als in de klas, in het begin van het jaar besproken. School hanteert de schoolregels, zie schoolgids. In de klas spreken over omgangsvormen en schoolregels. Laat de leerlingen hierin een actieve rol spelen.
- Aan het begin van ieder schooljaar bespreekt de mentor met de leerlingen de schoolregels en maakt hij in samenspraak met de leerlingen verdere klassenafspraken. Gedurende het schooljaar zorgen mentor en leerlingen ervoor dat de afspraken worden nageleefd.
- De school heeft een leerlingvolgsysteem voor de sociaal-emotionele ontwikkeling. De docenten werken actief aan het bevorderen van een goed pedagogisch klimaat in hun groep.
- Wij maken met de leerlingen afspraken over hoe zij kunnen reageren op pestgedrag. Er wordt expliciet aandacht besteed aan pestgedrag: wat is pestgedrag en wat doet de mentor eraan indien het toch voorkomt. De leerlingen wordt duidelijk gemaakt, dat als je aan de mentor vertelt dat jij of iemand anders gepest wordt, dit geen klikken is. Bij een probleem dat de leerling niet aan de eigen mentor durft te vertellen, kan een leerling naar de zorgcoördinator of naar een andere docent. Deze docent koppelt het probleem vervolgens terug naar de mentor van de leerling. Aandacht voor pesten komt expliciet aan bod in de lessen Leefstijl, Kanjertraining, mentoruur.
- Indien de mentor daar aanleiding toe ziet, besteedt hij expliciet aandacht aan pestgedrag in een groepsgesprek.
- Bij de overdracht van de leerlingen aan het eind van het schooljaar naar de nieuwe mentor van het volgende schooljaar is pestgedrag een onderwerp van gesprek.
- Bij pesten maken we gebruik van herstelrecht. Zie hiervoor informatie in dit protocol.

Vertrouwenspersoon

Binnen het Auris College zijn twee vertrouwenspersonen werkzaam. De vertrouwenspersonen zijn onder andere opgeleid om naar leerlingen te luisteren en samen met hen te kijken hoe ze met bepaalde problemen om kunnen gaan.

Leerlingen kunnen ten alle tijden terecht bij de vertrouwenspersonen.

Aan het begin van ieder schooljaar, stellen de vertrouwenspersonen zich in de klassen 1 en 3 persoonlijk voor. Ze geven een korte voorlichting waarin aandacht is voor:

- Met welke vragen / problemen leerlingen terecht kunnen bij de vertrouwenspersoon.
- Hoe ze een afspraak kunnen maken.
- Hoe de vertrouwenspersonen werken.

Lesaanbod

Binnen diverse lessen wordt er (in)direct gewerkt aan het voorkomen van pesten.

Leefstijl

Elke klas krijgt ieder jaar wekelijks een uur Leefstijl. Leefstijl is een methode waarin veiligheid, omgaan met elkaar, rollen in een groep, aanpak van ruzies en vele andere onderwerpen aan de orde komen. Binnen de methode Leefstijl komt het onderwerp 'pesten' jaarlijks terug. Er is dan aandacht voor de groepsdynamiek die bij pesten een essentiële rol speelt.

Kanjer training

In het eerste leerjaar van het vmbo bieden wij de leerlingen een kanjertraining (sociale vaardigheidstraining) aan van ongeveer 18 weken. In deze training staat het omgaan met anderen centraal. De training is verder via verschillende thema's gericht op:

- Vertrouwen hebben in jezelf en de ander
- Gedragstypes (kanjer, bange, meeloper, pester)
- Kanjerafspraken

Binnen de praktijkroute wordt gekeken naar wens/mogelijkheden om de Kanjertraining te implementeren.

Rots en Water

In leerjaar 1 en 3 krijgen de leerlingen een serie van ongeveer 18 lessen volgens de methode "Rots en Water". Dit is een psycho-fysieke methode om sociale competenties te trainen en te ontwikkelen. Met andere woorden: je leert lichamelijk stevig staan, waardoor je deze stevigheid ook mentaal en sociaal gaat ontwikkelen en ervaren.

Je bouwt aan de fundamenten zelfreflectie, zelfbeheersing en zelfvertrouwen.

Vanuit deze basis werk je aan veiligheid, assertiviteit, communicatie, eigen bewustzijn en zelfontplooiing.

Mentoruur

Tijdens mentoruur is er veel ruimte voor het welbevinden van leerlingen. Via groepsgesprekken wordt besproken hoe de leerlingen de groep, de school, de lessen ervaren. Indien een mentor of docent daartoe aanleiding ziet, besteedt hij expliciet aandacht aan pestgedrag in een groepsgesprek. Hierbij worden de rol van de pester, het slachtoffer, de meelopers en de stille getuigen benoemd.

De mentor heeft daarbij regelmatig individuele gesprekken met de leerlingen waarin ook, indien van toepassing, het onderwerp "pesten" aan de orde komt. Herstelrecht is de manier waarop de mentor in samenwerking met de zorgcoördinator het pestprobleem aanpakt.

Communicatie/Groepslogopedie

Elke klas krijgt ieder jaar wekelijks een uur groepslogopedie / communicatietraining. Deze lessen worden door de logopedist, in samenwerking met een docent, verzorgd. Centraal in deze lessen staan alle basisvaardigheden die je nodig hebt om goed met elkaar te kunnen communiceren.

Individuele therapie

Leerlingen die extra individuele ondersteuning nodig hebben om zichzelf goed te kunnen handhaven binnen de school, komen in aanmerking voor individuele therapie. Afhankelijk van de hulpvraag wordt er wekelijks / eens in de twee weken 30 minuten individueel met de leerling gewerkt. Doel is vaak het vergroten van zelfkennis om de communicatie / interactie met medeleerlingen te verbeteren. In enkele gevallen vindt de therapie plaats in een kleine groep.

Aurisuren (vmbo) en/of mentoruur

Voor leerjaar 1 en leerjaar 2 is een lessenserie van 3 lessen beschikbaar over pesten / mediawijsheid. Deze lessenserie wordt in zowel leerjaar 1 als leerjaar 2 tijdens mentoruur of tijdens de aurisuren gegeven. Per afdeling wordt aan het begin van het schooljaar een indeling gemaakt.

De lessenserie is beschikbaar via de L-schijf (via de zorgcoördinatoren).

Beeldmateriaal over pesten in de klas

Om leerlingen bewust te maken van pesten en van de invloed die pesten heeft op de ontwikkeling van jongeren, bekijkt elke groep jaarlijks een film / documentaire tijdens mentoruur. In een serie van mentoruren wordt de film / documentaire ook nabesproken en wordt er actief gesproken met de leerlingen over pesten.

Bij aanvang van elk schooljaar wordt vastgelegd in welke maanden de film/documentaire in de klassen behandeld wordt. Er is altijd ruimte om ander beeldmateriaal te gebruiken dat beter aansluit bij de betreffende klas.

Alle onderstaande films zijn bij de zorgcoördinatoren op te vragen.

Leerjaar 1:

Bridge to Terabithia (2007)

'Bridge to Terabithia' is een bioscoopfilm over pesten, vriendschap, familie en de kracht van de verbeelding. Jess is een buitenbeentje op school en binnen zijn eigen gezin. Leslie is het nieuwe opvallende meisje op school. De twee worden al snel de beste vrienden die samen alle pestkoppen aankunnen.

Duur: 95 minuten

EN

Het geheim van Bram

De film gaat over Bram, een vrolijke jongen die het zwaar heeft op school. De film volgt Bram in zijn schooljaren vanaf de basisschool tot zijn 2e jaar op de middelbare school. We zien hoe hij worstelt met zijn plaaggeesten en het niemand durft te vertellen behalve zijn goede en enige vriendinnetje. Bram wordt mentaal en fysiek geplaagd, gepest en kapot gemaakt. De pesterijen escaleren als ze Bram, die op weg naar huis is achtervolgen.

Bram vlucht het bos in om de pestkoppen af te schudden maar tevergeefs, een tragische twist geeft het einde een indrukwekkende ontknoping.

Duur: 11 minuten

Leerjaar 2:

Stella (2009)

De elfjarige Stella, een buitenbeentje op school, wil best meedoen en vriendjes maken. Maar ze is anders en dat hebben schoolkinderen direct door. De basisingrediënten van het verhaal zijn bekend: haar ouders hebben geen tijd voor haar, Stella wordt op school gepest en leerkrachten hebben nauwelijks door hoe de verhoudingen tussen de leerlingen liggen. Geweld tussen kinderen kan gemakkelijk ontsporen.

Leerjaar 3:

Spijt (2013)

Jochem heeft het niet makkelijk op school. Hij is het mikpunt van getreiter door het clubje van Sanne. Klassenleraar Tino grijpt niet in als Jochem gepest wordt. Klasgenoot David ergert zich hieraan, maar durft er zelf ook niks van te zeggen, hij hoopt indruk te maken op Vera, het leukste meisje uit zijn klas. David heeft geen oog meer voor Jochem, die te grazen wordt genomen door zijn pestkoppen. De klas krijgt van de rector te horen dat Jochem 's avonds niet is thuisgekomen...

Meer informatie op spijtdefilm.nl.

Bully (2013)

Documentaire. Iedereen heeft te maken gehad met pesten. In Bully wordt een aantal kinderen gedurende het schooljaar gevolgd om alle kanten van het pesten te belichten.

Leerjaar 4:

Klass (2009)

Een indrukwekkende speelfilm over hoe twee jongens, tot het uiterste getergd en vernederd door hun klasgenoten, worden gedreven tot een wanhoopsdaad. In de film komt duidelijk naar voren dat pesters vaak geen idee hebben wat voor schade ze aanrichten met hun pesterijen.

Duur: 97 minuten

Leerjaar 5:

Over de Streep

Documentaire over de "Challenge Day" die op diverse middelbare scholen in Nederland georganiseerd wordt. Challenge Day is een methode uit Amerika, die onder andere wordt ingezet om pesten op middelbare scholen tegen te gaan en wederzijds respect te stimuleren.

Duur: 50 minuten

Bekijk het via: www.uitzendinggemist.nl

Leerjaar 6:

Over de Streep

Documentaire over de "Challenge Day" die op diverse middelbare scholen in Nederland georganiseerd wordt. Challenge Day is een methode uit Amerika, die onder andere wordt ingezet om pesten op middelbare scholen tegen te gaan en wederzijds respect te stimuleren.

Duur: 50 minuten

Bekijk het via: www.uitzendinggemist.nl

Stappenplan bij melding van pesten

Melden van pestgedrag

Wanneer een leerling gepest wordt, meldt hij dit bij voorkeur aan de mentor.

Als andere leerlingen signaleren dat een leerling gepest wordt, melden ze dit bij de eigen mentor, of bij de mentor van de gepeste leerling.

Leerlingen melden pesten vaak ook in de time-out. De time-out heeft hierin een signaleringsfunctie en geeft het door aan de betreffende personen (mentoren / zorgcoördinator). De oplossingsgerichte taak ligt veelal bij de mentoren en zorgcoördinatoren.

Het personeel is alert op pestgedrag binnen en buiten de klas en meldt dit gedrag en meeloopgedrag bij de mentor.

Ouders informeren de school als hun kind thuis komt met verhalen over pesten. Het kan zijn dat het kind zelf gepest wordt of dat er op school gepest wordt. Melden kan bij de mentor.

Indien de mentor niet aanwezig is of als de leerling er zelf voor kiest om het bij een ander te melden, kan dat.

Aangewezen personen hiervoor zijn:

- de schaduwmentor
- de zorgcoördinator
- de vertrouwenspersonen
- de teamleider

Zie bijlage 2 voor de contact gegevens.

Stappenplan na melding van pesten

De mentor

1. Wanneer het pesten plaatsvindt in klassenverband, praat de mentor eerst met de gepeste en later met de pester en andere betrokkenen apart. Vervolgens organiseert de mentor een gesprek tussen alle betrokken leerlingen. Deze gesprekken vinden plaats volgens het herstelrecht. Vragen die je hierbij gebruikt staan beschreven in het hoofdstuk over Herstelrecht.
2. De mentor neemt contact op met de ouders/verzorgers van de pester en de gepeste leerling. Van ouders/verzorgers wordt verwacht dat zij actief meedenken met de situatie en de mogelijke oplossingen.

De afspraken die worden gemaakt tijdens het herstelgesprek worden door de mentor in de gaten gehouden/ begeleid.

Indien het pesten doorgaat:

3. De mentor bespreekt met alle betrokkenen direct het vervolgtraject.
4. De mentor praat met de klas en bespreekt waarom de afspraken niet zijn nagekomen. Dit is belangrijk in verband met het herstellen van de groepsfeer.
5. Indien het probleem escaleert, meldt de mentor het gedrag, de resultaten van de gesprekken en de afspraken aan de zorgcoördinator.
6. De ouders/verzorgers worden altijd op de hoogte gesteld. Van ouders/verzorgers wordt daarbij verwacht dat zij actief meedenken met de situatie en de mogelijke oplossingen.

Evaluatie: Ongeveer een week later praat de mentor met elke betrokken leerling afzonderlijk, over hoe het is gegaan. Zo krijgt de mentor inzicht in de veranderingen.

De zorgcoördinator

1. De zorgcoördinator kan in onderling overleg, de rol van de mentor overnemen bij escalatie van het pestgedrag en wanneer het pesten het klassenverband overstijgt.
2. Hij heeft zo nodig een gesprek met de gepeste en de pester apart of organiseert direct een gesprek tussen beiden en de andere betrokkenen.
3. In het contact met de pester, gepeste en andere betrokkenen zijn de vragen volgens het herstelrecht van toepassing. Deze staan beschreven in het hoofdstuk over Herstelrecht.
4. De zorgcoördinator koppelt alle informatie weer terug naar de mentor.
Indien de problematiek in breder perspectief besproken moet worden, meldt de mentor of de zorgcoördinator de leerling aan voor de Commissie van Begeleiding (CvB). Indien de CvB ook onvoldoende toereikend is, wordt de leerling door de zorgcoördinator aangemeld voor het school overstijgende zorg advies team (ZAT).
5. De zorgcoördinator bespreekt al het bovenstaande met de ouders/verzorgers. Van ouders/verzorgers wordt daarbij verwacht dat zij actief meedenken met de situatie en de mogelijke oplossingen.

Evaluatie: Ongeveer een week later praat de zorgcoördinator met elke betrokken leerling afzonderlijk, over hoe het is gegaan. Zo krijgt deze inzicht in de veranderingen. De zorgcoördinator koppelt de bevindingen terug aan de mentor.

De vertrouwenspersoon

Als de vertrouwenspersoon meldingen krijgt van pestgedrag, zal de vertrouwenspersoon luisteren en meedenken in het verhaal. Vervolgens zal hij/zij afspraken maken met de leerling aan wie (mentor of zorgcoördinator) ze het samen zullen vertellen. De mentor/zorgcoördinator pakt het vervolgens op en handelt volgens bovengenoemd stappenplan. Naast de eerder beschreven terugkoppeling, zal ook gerapporteerd worden naar de vertrouwenspersoon.

Berisping / Schorsing

Wanneer er op vrijwillige basis niet genoeg succes geboekt wordt en de pester geen gebruik maakt van het herstelrecht, krijgt de leerling die pest een berisping met indien nodig een beperking in vrije momenten. Dit kan bestaan uit bijvoorbeeld nablijven of de pauzes doorbrengen in de strafopvang.

Als er ook daarna geen verbetering geconstateerd wordt, krijgt de pestende leerling een langere schorsing. De zorgcoördinator adviseert de directie over de ernst van de situatie en de gewenste schorsingsperiode en wijze van schorsing (interne schorsing of externe schorsing). De directie voert de schorsing uit.

Verwijdering

Wanneer de leerling ondanks alle inspanningen van de betrokken partijen koppig blijft volharden in het ongewenste pestgedrag, liggen er geen perspectieven meer tot verandering. De school kan en wil dan geen verantwoordelijkheid meer nemen voor de veiligheid van de overige leerlingen. Er rest de school niets anders dan verwijdering, dit in samenspraak met leerlicht.

De taak van docenten/onderwijsondersteunend personeel

Wanneer docenten of onderwijsondersteunend personeel pesten waarneemt of redenen hebben om pesten te vermoeden, wordt er van hen verwacht dat zij hierop adequaat reageren, corrigeren en een melding doen bij de mentor/zorgcoördinator om hulp en overleg in gang te zetten.

De taak van de Time-out / OLC

De functie van de Time-out/OLC medewerkers bestaat bij pesten uit luisteren en noteren. Als leerlingen zich in de Time-out / het OLC melden en vertellen dat er sprake is van pesten, luistert de betreffende medewerker naar het verhaal en noteert het. Vervolgens geeft hij/zij de ontvangen informatie direct door aan de betreffende mentor / zorgcoördinator. Het is niet aan de Time-out medewerker om het eerder beschreven stappenplan uit te voeren.

Gespreksvoering bij pesten

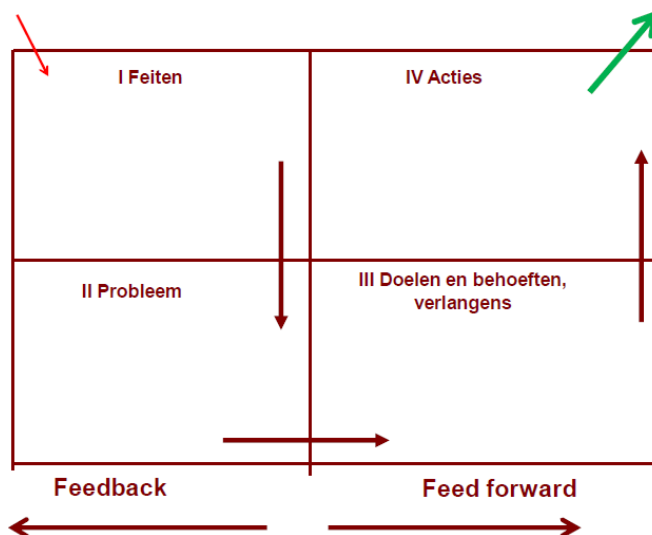
Herstelrecht

Bij de aanpak van conflicten, die bijvoorbeeld voortkomen uit pesten, wordt op het ACR het model van 'Herstelrecht' gehanteerd. Dit is een internationaal gehanteerd pedagogisch model dat niet gericht is op straffen, maar op herstel van de relaties. De ervaring op veel scholen heeft geleerd dat met deze methodiek conflicten worden voorkomen en op een goede en vlotte manier worden opgelost, waarbij er aandacht is voor alle partijen in het conflict. Door conflictensituaties te benaderen vanuit 'Herstelrecht' krijgen kinderen de kans uit te groeien tot verantwoordelijke volwassenen. 'Herstelrecht' legt daarmee een stevige basis voor een gezond pedagogisch en didactisch klimaat. Het draagt bij tot een sfeer waarin leerlingen en medewerkers elkaar kunnen aanspreken op afgesproken gedragscodes en adequaat voor zichzelf leren opkomen.

Het principe

Na grensoverschrijdingen volgt een gesprek met dader en slachtoffer en krijgt de dader de gelegenheid de schade die hij/zij heeft aangericht te herstellen. Daarmee kan de plek in de groep, of schoolgemeenschap terugverdiend worden. Herstelrecht gaat dus uit van inclusie en verbinding, iedereen wil erbij horen. Het is niet probleemgericht, maar oplossingsgericht. Fouten mogen gemaakt worden, daar kunnen we van leren. Wanneer een dader niet mee wil werken aan herstelgerichte oplossingen of in herhaling valt, kan de school niet anders dan het nemen van sancties.

De gesprekken met tussenkomst van een begeleider worden gevoerd door de fases in de matrix van figuur 1 te doorlopen en aan de hand van gesprekskaarten (figuur 2 en 3).

Figuur 1: Verloop van het gesprek – feiten, probleem, doelen/behoeften/verlangens en acties.

Herstelrecht 1
 Vragen als iemand jou aanspreekt op je gedrag

- Wat gebeurde er precies?
- Wat dacht je op dat moment?
- Wat vind je er nu van?
- Wie is of zijn er benadeeld? / Hoe?
- Hoe ga je dat herstellen?

www.herstelrechtinhetonderwijs.nl

Figuur 2: Gesprekskaart, vragen als iemand jou aanspreekt op je gedrag.

Herstelrecht 2
 Vragen als je benadeeld bent door het gedrag van een ander

- Wat gebeurde er precies?
- Wat dacht je op dat moment?
- Wat vind je er nu van?
- Wat is het ergste voor jou?
- Wat is nodig om dat te herstellen?

www.herstelrechtinhetonderwijs.nl

Figuur 3: Gesprekskaart, vragen als je benadeeld bent door het gedrag van een ander.

Leerlingen krijgen ook de kans conflicten zelfstandig op te lossen met behulp van de volgende gesprekskaart.

Wij willen het samen oplossen
 Vragen als je iets weer wilt goedmaken met elkaar

- Wat gebeurde er precies?
- Hoe voelde je je toen?
- Hoe denk je er nu over?
- Waar heb je nog last van?
- Hebben anderen er last van gehad en hoe?
- Hoe kan het weer goed gemaakt worden?

www.herstelrechtinhetonderwijs.nl

Wij hebben het samen opgelost
 Zo ziet onze afspraak er uit:

Handtekeningen:

www.herstelrechtinhetonderwijs.nl

Figuur 4: Samen oplossen – Vragen als je iets weer wilt goedmaken met elkaar.

De kenmerken

1. Herstelrecht legt de verantwoordelijkheid voor een goed leef- en werkklimaat zoveel mogelijk bij hen die er direct bij zijn betrokken.
2. Het richt zich op gemeenschappelijke behoeften die alle leerlingen, docenten en ouders hebben: het prettig leven, leren en werken op een veilige school.
3. Iedereen wordt uitgenodigd een bijdrage te leveren aan de groep, de school en de wereld waarvan hij deel uitmaakt.
4. Leerlingen die beschadigd zijn door anderen, kunnen hen vragen die schade te herstellen en worden daarin gesteund door de school.
5. Leerlingen die eronder gebukt gaan dat zij met hun gedrag anderen beschadigd hebben, worden aangemoedigd die schade te herstellen. De school ondersteunt hen daarbij.
6. Met dit alles werkt herstelrecht aan inclusie: het bij de groep betrekken en houden van iedereen.

Non-contracten

Met ouders wordt een vervolgstap naar het ontwikkelen van goed gedrag geïnitieerd door de mentor. Non-contracten vormen een instrument om leerlingen die anderen pesten te ondersteunen bij het ontwikkelen van goed gedrag. Pesten komt voort uit een bepaalde behoefte waar op een andere manier aan tegemoet gekomen moet worden. Met de leerling wordt onderzocht welke behoefte door te pesten vervuld wordt. Een leerling geeft vervolgens aan met welk gedrag hij/zij gaat stoppen en welk gedrag daarvoor in de plaats komt. Die afspraken worden in het non-contract schriftelijk vastgelegd. Zie bijlage 3 en 4 voor een voorbeeld non-contract.

Voorbeelden van herstelmanieren zijn:

- * Schade aan bezittingen wordt financieel vergoed. Vraag hierbij de medewerking van de ouders: het is beter het zakgeld aan te spreken, dan het door de ouders te laten betalen. Indien er financiële problemen zijn, kan ook overwogen worden de leerling geld te laten verdienen uit de kas van de school. Indien er grote schade is, kan de schade op de eigen verzekering van de leerling verhaald worden.
- * Herstel van de situatie:
 - De leerling iets voor de ander organiseren/doen. Bijvoorbeeld een brief schrijven, een gedicht maken, iets lekkers meenemen. Het gaat om net wat meer dan excuses aanbieden.
 - De leerling kan een activiteit voor school verrichten. Voorbeelden zijn: afwassen, keukenhulp, lokaal opruimen na een praktijkles, gedurende drie lessen een minder prettige praktijkopdracht krijgen, etc.
 - De leerling kan opdrachten krijgen die gericht zijn op het versterken van prosociaal gedrag. Zo kunnen hem oefeningen voorgelegd worden waarin sociale conflictsituaties moeten worden opgelost. Er kunnen voorbeelden worden gebruikt van situaties op school, waarbij de leerling opschrijft hoe hij kan reageren zonder te pesten. Ook kan de leerling een boek krijgen dat hij in een aantal middagen moet lezen dat over pesten gaat (bijv. het boek 'Spijt').

Wees in alle gesprekken duidelijk met het doel. Het pestgedrag moet stoppen.

Digitaal pesten

Omdat het digitale pesten veelal buiten schooltijd plaatsvindt en daarbij regelmatig anoniem is, is het lastige pestvariant om aan te pakken. Het digitale pesten maakt echter een forse groei door. Het buiten schoolse pestgedrag heeft daarbij een duidelijke invloed op de veiligheid en het schoolse functioneren van de betrokken leerlingen.

Wat kan een leerling doen om digitaal pesten te voorkomen?

- Bedenk dat niet alles waar is, wat je op het internet tegenkomt.
- Gebruik een apart hotmail adres om jezelf te registreren op websites. Kies een e-mailadres dat niet je eigen voor- en achternaam volledig weergeeft. Gebruik altijd een bijnaam als je chat.
- Als je je vervelend voelt door iets dat je hebt gezien, vertel dat dan aan iemand die je vertrouwt.
- Blijf altijd vriendelijk en eerlijk en scheld niet (terug).
- Verwijder onbekende mensen uit je MSN contactlijst.
- Ga weg uit de chat als er iets vervelends gebeurt.
- Bel of mail niet zomaar met kinderen die je van internet kent, en spreek niet met ze af zonder dat je ouders dat weten.
- Verstuur geen flauwe grappen, dreigmail of haatmail.
- Geef geen persoonlijke informatie aan mensen die je alleen van het chatten kent. Dus: geen e-mailadressen, gewone adressen, namen (ook niet van school), telefoonnummers, wachtwoorden enz. geven.
- Let vooral op bij foto's van jezelf: Als je een foto op internet zet, kan deze gemakkelijk gekopieerd en op een andere website geplaatst worden. Zo kan hij jarenlang terug te vinden zijn, ook als jij hem al weggehaald hebt. Foto's kunnen ook bewerkt worden zonder dat jij dat weet of wilt. Houd daar rekening mee.
- Wees voorzichtig met het gebruik van je webcam. Gebruik geen webcam bij personen die je niet kent of vertrouwt. Jouw beelden kunnen worden opgeslagen en gebruikt worden om ze aan andere personen te laten zien. Ze kunnen ook voor andere doeleinden gebruikt worden dan waarvoor jij ze gemaakt hebt.

Wat kan een leerling tegen digitaal pesten doen?

- Als het pesten komt van mensen die je niet kent, vat scheldpartijen of beledigingen dan niet persoonlijk op. Vaak maken mensen negatieve opmerkingen uit verveling. De anonimiteit van internet maakt dat mensen makkelijk gaan schelden.
- Je kunt het beste niet reageren op haatmailtjes of andere digitale pesterij. Het negeren is effectief in de beginfase van pesten, dus als de pester nog niet zolang aan het pesten is. Pestkoppen willen vaak aandacht. Als je niet reageert, gaan pesters op zoek naar iemand anders om te pesten.
- Krijg je pest e-mails/apps/tweets/berichten, blokkeer dan de afzender.
- Praat erover. Erover praten met je vrienden, je ouders of een leraar die je vertrouwt is belangrijk. Zeker als het pesten al een tijdje duurt en je je er bedreigd door voelt. Liefst met iemand die veel van computers en internet weet en die niet doorvertelt dat je gepest wordt.
- Bewaar de bewijzen. Als de pesterijen al in een verder gevorderd stadium zijn en er via de sms/app/tweet/chat of mail bedreigingen worden geuit, bewaar deze dan. Hoe vervelend de berichten ook zijn, gooi ze niet weg. Aan het IP adres van de e-mail kan soms afgeleid worden van welke computer de e-mail verzonden is.

Wat kan een docent tegen digitaal pesten doen?

- In de lessen informatica / mediawijsheid wordt aandacht besteed aan de gevaren van internet en andere digitale communicatiemiddelen.
- De mentor bespreekt digitaal pesten jaarlijks tijdens mentoruur. De mentor besteedt hierbij aandacht aan het voorkomen van- en omgaan met digitaal pesten.
- De mentor bespreekt met de leerlingen dat digitaal pesten altijd gemeld moet worden. Dit kan bij de mentor, de zorgcoördinator of bij de vertrouwenspersonen.
- De docent spreekt gelijk de pester / het netwerk van pesters aan op hun gedrag.

Stappenplan bij melding van digitaal pesten:

Bij digitaal pesten wordt hetzelfde stappenplan gehanteerd als bij andere vormen van pesten. Digitaal pesten zal sneller klasoverstijgend zijn en dus vaker al gelijk door de zorgcoördinator opgepakt worden.

Ook bij digitaal pesten is het erg belangrijk dat de mentoren en de zorgcoördinatoren elkaar op de hoogte houden van meldingen die gedaan zijn en stappen die ondernomen worden / zijn.

Indien het om bedreiging gaat of om langdurig lastigvallen zonder verandering wordt de politie ingeschakeld.

Het heeft de voorkeur dat ouders met de leerling aangifte/melding te doen bij de politie van bedreiging.

Indien het het welbevinden en de veiligheid van leerlingen op school negatief beïnvloedt, schakelt school de wijkagent in.

Mediawijsheid van het personeel

De diversiteit in mogelijkheden / gebruik van de sociale media is enorm. Om problemen en pestincidenten die zich via de social media voordoen, te kunnen signaleren, begrijpen en op te lossen, moet het team kennis hebben van de social media.

Een cursus 'sociaal media wijs' wordt opgenomen in het scholingsprogramma en is verplicht voor alle teamleden.

Bijlagen

- Bijlage 1: Contactgegevens melden van pesten
- Bijlage 2: Inventarisatie formulier bij pesten
- Bijlage 3: Non-contract voorbeeld
- Bijlage 4: Non-contract leeg formulier
- Bijlage 5: Stappenplan pesten A4
- Bijlage 6: Vragen die als basis gelden voor herstelgerichte gespreksvoering
- Bijlage 7: Wat kan ik doen om de relatie te herstellen?
- Bijlage 8: Handleiding 'omgaan met pesten' voor ouders
- Bijlage 9: Implementatie pestprotocol ACR

Bijlage 1: Contactgegevens melden van pesten

Mentor:

De gegevens van de mentor worden aan het begin van het schooljaar aan de leerlingen en de ouders gegeven.

Schaduwmentor:

De gegevens van de schaduwmentor worden aan het begin van het schooljaar aan de leerlingen en de ouders gegeven.

Zorgcoördinator:

Vmbo-havo klas 1, 2:	Mw. G. schepers	e-mail: g.schepers@auris.nl
Vmbo-havo klas 3, 4, 5:	Mw. A.S. van Nes	e-mail: a.v.nes@auris.nl
Praktijkroute:	Mw. A. de Vries	e-mail: a.d.vries@auris.nl

Vertrouwenspersoon:

Mw. A. de Jong	e-mail: an.d.jong@auris.nl
Dhr. E.J. Vriezen	e-mail: e.vriezen@auris.nl

Directie:

Dhr. B. van Daalen	vmbo-havo	e-mail: b.v.daalen@auris.nl
Dhr. F. de Groot	praktijkroute onderbouw	e-mail: f.d.groot@auris.nl
Dhr. J. Dallau	praktijkroute bovenbouw	e-mail: j.dallau@auris.nl
Mw. A. Geessinck	directeur	e-mail: a.geessinck@auris.nl

Bijlage 2: Inventarisatie formulier bij pesten

Formulier Pesten		Naam: _____ Klas: _____ Datum: _____
<p>In je klas wordt veel gepest de laatste tijd. Jullie willen dit graag veranderen. Om dat te kunnen doen moeten we weten hoe en door wie er gepest wordt. Niemand krijgt hierdoor op zijn kop of ergens de schuld van. Probeer daarom zo uitgebreid en eerlijk mogelijk antwoord te geven. Schrijf duidelijk!</p>		
1	Wat gebeurt er precies? (hoe wordt er gepest, wat wordt er gezegd)	
2	Door welke leerlingen wordt er gepest?	
3	Hoe voel je je daarover? Hoe voelen de leerlingen zich daarover?	
4	Waar ben je bang voor? Waar zijn de leerlingen bang voor?	
5	Hoe lang speelt dit al?	
6	Wat zou je willen dat er gebeurt?	
7	Wat verwacht je van de school?	
8	Wat denk je dat er zelf aan kan veranderen?	
9	Met welke leerlingen in de klas heb je goed contact?	

Bijlage 3: Voorbeeld non-contract

NON-PEST-CONTRACT	Toelichting
<p>Non-pest-contract van: Joop Opgemaakt in samenwerking met: mw. Schepers</p> <p>De verklaring: Ik, Joop, stop van 10 november t/m 20 december met het uitschelden, beledigen en voor schut zetten van klasgenoten.</p>	<p>In een non-contract omschrijft de leerling het gedrag waarmee hij gaat stoppen en hoe lang hij dat gaat doen. Die periode hoeft niet zo lang te zijn. Vaak levert het hem zulke goede ervaringen op dat hij zijn rode gedrag daarna vanzelf stopt.</p>
<p>De reden voor mijn gedrag: Ik maak graag grappen, want ik hou van lachen en lol hebben. Ik kan dat heel goed, maar soms doe ik dat zo, dat ik anderen er pijn mee doe. Vooral John en Ellen heb ik veel voor gek gezet. Dat is voor hen vervelend, maar ook voor mij. Want andere leerlingen worden soms bang voor mij en ik heb ook al een paar keer straf gehad.</p>	<p>Bij de reden gaat Joop op zoek naar de behoefte die hij vervult met zijn rode gedrag. En hij omschrijft het nadelige effect dat dit op hem en anderen heeft.</p>
<p>Preventie: Om dit te voorkomen ga ik drie keer in de week aan het begin van de les een maf verhaal vertellen over wat mij is overkomen. Dat kan ik heel goed!</p>	<p>Bij de preventie omschrijft Joop hoe hij Vanaf nu zijn behoefte op een groene manier gaat vervullen. Wat de begeleider wil bereiken is, dat Joop zoveel waardering (en daarmee gevoel van eigenwaarde) krijgt, dat het pestgedrag verdwijnt.</p>
<p>Hulpbronnen: Ik ga daarbij John en Ellen vragen mij te helpen door met mij te bedenken wat ik ga vertellen.</p>	<p>John en Ellen ondervonden veel last van Joops gedrag. Wanneer Joop hen vraagt hem te ondersteunen, veranderen ze van slachtoffers in ondersteuners. Er ontstaat verbinding.</p>
<p>Sanctie (indien van toepassing): Als ik dit contract niet nakom, zal ik een maand lang elke week tijdens mentoruur de leerlingen van mijn klas trakteren op door zelfgebakken taart. Ik vertel daarbij een verhaal over het bakken van de taart.</p> <p>Datum: 9 november Handtekening Joop: Akkoord begeleiders: Akkoord ondersteuners:</p>	<p>In een non-contract is vooraf bepaald hoe de schade, mocht die ontstaan, wordt hersteld. Wanneer Joop zijn non-pest-contract niet nakomt, is zijn behoefte blijkbaar niet vervuld. Hij zal dan een extra inspanning moeten leveren om dit alsnog te bereiken. Hij doet dit door een extra bijdrage te leveren aan “de gemeenschap”. Het contract krijgt een officieel tintje door het ook te laten ondertekenen door de begeleider en de ondersteuners.</p>

Bijlage 4: Leeg non-contract

<p>NON-PEST-CONTRACT</p> <p>Non-pest-contract van:</p> <p>Opgemaakt in samenwerking met:</p> <p>De verklaring: Ik, _____, stop van _____ t/m _____ met _____</p>
<p>De reden voor mijn gedrag:</p>
<p>Preventie: Om dit te voorkomen ga ik _____</p>
<p>Hulpbronnen: Ik ga daarbij _____ vragen mij te helpen door _____</p>
<p>Sanctie (indien van toepassing): Als ik dit contract niet nakom, zal ik een maand lang _____</p> <p>Datum: _____</p> <p>Handtekening _____ :</p> <p>Akkoord begeleiders: _____</p> <p>Akkoord ondersteuners: _____</p>

Bijlage 5: Stappenplan omgaan met pesten

Voor alle teamleden:

- 1) Elk teamlid is alert op pestgedrag zowel in- als buiten de klas.
- 2) Elk teamlid signaleert en corrigeert pestgedrag.
- 3) Meld het incident direct bij de mentor / zorgcoördinator.
- 4) Bij melding van ouders; direct doorgeven aan de mentor / zorgcoördinator.

De mentor

1. Praat met de gepeste leerling en met de pester(s)/betrokkenen apart. (Herstelrecht)
2. Praat in groepsverband met de betrokkenen, volgens het herstelrecht.
3. Neemt contact op met de ouders/verzorgers van alle betrokkenen.

Indien het pesten doorgaat:

4. De mentor bespreekt met alle betrokkenen direct het vervolgtraject.
5. De mentor bespreekt met de klas waarom de afspraken niet zijn nagekomen.
6. Indien het probleem escaleert, meldt de mentor de casus aan de zorgcoördinator.
7. De ouders/verzorgers worden op de hoogte gesteld.
8. Ongeveer een week later evalueert de mentor met elke betrokken leerling.

De zorgcoördinator

1. De zorgcoördinator komt in beeld bij escalatie van het pestgedrag en wanneer het pesten het klassenverband overstijgt.
2. Hij heeft een gesprek met de gepeste en de pester apart of organiseert direct een gesprek tussen beiden en de andere betrokkenen. (volgens Herstelrecht)
3. De zorgcoördinator koppelt alle informatie terug naar de mentor.
4. De zorgcoördinator bespreekt al het bovenstaande met de ouders/verzorgers.
5. Ongeveer een week later evalueert de zorgcoördinator met elke betrokken leerling.
6. De zorgcoördinator koppelt de bevindingen terug aan de mentor.

Indien de problematiek in breder perspectief besproken moet worden, meldt de mentor of de zorgcoördinator de leerling aan voor de Commissie van Begeleiding (CvB).

Indien de CvB niet toereikend is, wordt de leerling aangemeld voor het school overstijgende zorg advies team (ZAT).

De vertrouwenspersoon

- 1) De vertrouwenspersoon luistert altijd naar het verhaal van de leerling.
- 2) Bespreekt met wie (mentor of zorgcoördinator) ze het samen zullen vertellen.
- 3) De mentor/zorgcoördinator pakt het vervolgens op en handelt volgens bovengenoemd stappenplan, rapporteert ook aan de vertrouwenspersoon.

Berisping / Schorsing

- 1) Als de pester niet mee wil werken en geen gebruik maakt van het herstelrecht, krijgt de leerling die pest een berisping met indien nodig een beperking in vrije momenten.
- 2) Als er ook daarna geen verbetering geconstateerd wordt, krijgt de pestende leerling een langere schorsing.
- 3) De directie voert de schorsing uit.

Verwijdering

- 1) Wanneer de leerling ondanks alle inspanningen van de betrokken partijen koppig blijft volharden in het ongewenste pestgedrag, kan de school geen verantwoordelijkheid meer nemen voor de veiligheid van de overige leerlingen. Er rest de school niets anders dan verwijdering, in samenspraak met leerplicht wordt bepaald wanneer dit traject wordt ingezet.

Bijlage 6: Vragen die als basis gelden voor herstelgerichte gespreksvoering

Herstelgericht gesprekken voeren.

In een herstelgericht gesprek, houdt de gespreksleider zich aan de onderstaande vragen.

Vragen als iemand jou aanspreekt op je gedrag

- Wat gebeurde er precies?
- Wat dacht je op dat moment?
- Wat vind je er nu van?
- Wie is of zijn er benadeeld? / Hoe?
- Hoe ga je dat herstellen?

Vragen als je benadeeld bent door het gedrag van een ander

- Wat gebeurde er precies?
- Wat dacht je op dat moment?
- Wat vind je er nu van?
- Wat is het ergste voor jou?
- Wat is nodig om dat te herstellen?

Als leerlingen het zelf willen oplossen

Vragen als je iets weer wilt goedmaken met elkaar

- Wat gebeurde er precies?
- Hoe voelde je je toen?
- Hoe denk je er nu over?
- Waar heb je nog last van?
- Hebben anderen er last van gehad en hoe?
- Hoe kan het weer goedge maakt worden?

Bijlage 7: Wat kan ik doen om de relatie te herstellen?

Voor de leerling:

Als ik iemand gepest heb, moet ik er zelf voor zorgen dat we het weer goedmaken. Dat noem je 'herstelrecht'. Nadat we een gesprek hebben gehad, ga ik iets voor de leerling doen die ik gepest heb. Het moet wat meer zijn dan alleen mijn excuses aanbieden.

Wat kan ik doen? Hier zijn wat voorbeelden:

* iets voor de ander organiseren/doen:

- een brief schrijven
- een gedicht maken
- iets lekkers meenemen
- een spelletjes uur organiseren (mentoruur)
- een speciaal muzieknummer laten horen
- helpen met leren
- in de pauze met de leerling kletsen

* een activiteit voor school doen:

- afwassen
- keukenhulp
- lokaal opruimen na een praktijkles

* iets waarbij je beter gedrag oefent:

- verhaal schrijven hoe je kan reageren zonder te pesten
- een boek lezen dat over pesten gaat (bijv. het boek 'Spijt')

Bijlage 8: Handleiding 'omgaan met pesten' voor ouders

HOE HERKEN JE PESTEN BIJ JE KIND?

Het is niet mogelijk om in enkele kenmerken te zeggen wat een pester is of wat een gepeste jongere is. De volgende kenmerken zijn dan ook slechts een indicatie, waardoor je pesten als ouders beter kunt herkennen.

Als je kind pest

- Pesters hebben vaak een grote behoefte te overheersen en hun zin te krijgen.
- Pesters zijn vaak impulsief en kunnen moeilijk tegenwerking aanvaarden.
- Ze zijn vaak tegendraads naar volwassenen toe.
- Ze leven zich niet echt in andere kinderen in.

Als je kind gepest wordt

- Gepeste kinderen kunnen thuis komen met gescheurde kleren of bezittingen die stuk zijn.
- Ze kunnen verwondingen (blauwe plekken, schrammen, etc.) vertonen en hier een omstreden uitleg voor geven.
- Ze brengen geen vriendjes of klasgenoten mee naar huis.
- Ze hebben geen goede vriend.
- Ze worden zelden elders uitgenodigd.
- Ze gaan niet graag naar school.
- Ze kiezen een vreemde weg (omweg) om naar school te gaan.
- Ze slapen niet goed.
- Ze verliezen de belangstelling voor schooltaken. Ook kunnen hierdoor de prestaties op school achteruit gaan.
- Ze zien er bang en ongelukkig uit.
- Ze vragen of stelen geld (om de pesters om te kopen).

Als je merkt dat je kind gepest wordt is de volgende vraag natuurlijk wat je eraan kunt doen. In eerste instantie is het belangrijk om contact op te nemen met de mentor van uw kind. Hieronder volgen nog een aantal adviezen.

ADVIEZEN VOOR ALLE OUDERS

- Neem pesten serieus; het kan ook jouw kind overkomen.
- Neem de ouders van het gepeste kind serieus.
- Praat met je kind over school, over de relaties in de klas, wat leerkrachten doen, hoe zij straffen.
- Vraag ook af en toe of er in de klas wordt gepest.
- Geef af en toe informatie over pesten, wat is pesten, wie doen het, wat doen zij en waarom?
- Corrigeer je kind als het voortdurend anderen buitensluit en vertel hoe vervelend het is als je steeds niet mee mag doen en wordt buitengesloten.
- Leer je kind voor zichzelf en voor anderen op te komen.
- Vraag school hoe zij omgaan met pesten.

ADVIEZEN AAN OUDERS VAN PESTERS

- Neem pesten serieus.
- Probeer achter de mogelijke oorzaak van het pesten te komen.
- Maak je kind gevoelig voor wat het anderen aandoet.
- Besteed aandacht aan je kind.
- Zoek samen met je kind naar andere dan agressieve oplossingen in de peestsituatie.
- Stimuleer je kind tot het beoefenen van een sport.
- Laat je kind deelnemen aan een sociale vaardigheidstraining.

ADVIEZEN AAN OUDERS VAN GEPESTE KINDEREN

- Pesten op school kun je het beste direct met de school (mentor) bespreken.
- Steun je kind, geef achtergrondinformatie en maak duidelijk dat de school het zal aanpakken.
- Help je kind zijn zelfrespect terug te krijgen.
- Blijf in gesprek met je kind. Doe dit niet op een negatieve manier (bijvoorbeeld: "Wat is er vandaag weer voor ergs gebeurd?"), maar geef adviezen om aan het pesten een eind te maken.
- Laat je kind opschrijven wat het heeft meegemaakt. Dit kan emotionele reacties bij je kind oproepen. Dat is niet zo erg, als het hierbij geholpen wordt de emoties te uiten en te verwerken.
- Stimuleer contacten met andere kinderen en vermijd dat je kind zich gaat afzonderen: nodig een vriendje uit, moedig je kind aan contact te zoeken met rustige, vriendelijke kinderen en ga samen na wie dat kan zijn.
- Hoed je voor overbescherming. Het ligt voor de hand dat ouders wiens kind gepest wordt hun kind in bescherming nemen. Ondanks de vele goede bedoelingen kan daardoor zijn zelfvertrouwen meer geremd worden. Ga met de school na hoe je samen je kind kan leren om meer initiatief te nemen.
- Laat je kind deelnemen aan een sociale vaardigheidstraining.
- Als pesten niet op school, maar op straat gebeurt, kun je de ouders van de pester opbellen en voorzichtig vragen er met hun kind over te praten.
- Gebruik daarbij het argument dat elk kind op straat veilig moet kunnen zijn. Niemand zal dat ontkennen.

Bijlage 9: Implementatie pestprotocol ACR

De zorgcoördinatoren zijn verantwoordelijk voor de implementatie van het pestprotocol. Hierin worden ze ondersteund door de directie.

Datum	Actie
Wo 13-11-2013 14.50-15.30 uur	Bespreken definitieve versie pestprotocol ZC en Karin
Do 28-11-2013	Pestprotocol insturen om SL te laten voorbereiden
Do 05-12-2013	Pestprotocol bespreken met SL
Vrij 06-12-2013	MR
Week 5 / 6 / 7	Voorlichting pestprotocol voorbereiden ZC en Karin
26 februari	Voorlichting pestprotocol aan hele team; presentatie van 30 minuten
Week 7	Auteurs komen bij elkaar om protocol te bespreken / aanvullingen te doen m.b.t. bijvoorbeeld: leerlingpestprotocol, contract leerlingen start schooljaar, implementatie bij ouder, implementatie bij leerlingen, registratie van pesten.
Week 11 / 12 Week 16 / 17	Herstelrecht light training met mentoren – 2 bijeenkomsten <ul style="list-style-type: none">• Bijeenkomst 1: theorie herstelrecht en oefenen herstelrechtgesprekken• Bijeenkomst 2: herhaling herstelrecht en ervaringen uitwisselen
Week 21 Week 25	In teamvergaderingen 2x terugkoppeling m.b.t. herstelrecht toepassen
Week 26	Evaluatie pestprotocol implementatie en vervolgtraject bespreken (training mediawijsheid team)